

AUTOŠKOLA DISK

Otázky z konstrukce a údržby
skupiny C, C+E a D

OBSAH

1	Popište úkony kontroly vozidla před jízdou	1
2	Popište kontrolu tlaku vzduchu v pneumatikách a hloubku drážek dezénu pneumatiky	2
3	Popište obsah kontroly kol a pneumatik a faktory ovlivňující jejich životnost	2
4	Jaké jsou nejčastější příčiny poškození plášťů pneumatik a jejich projevy	2
5	Popište postup při výměně kola	2
6	Popište kontrolu množství oleje v motoru a způsob jeho doplňování, časové intervaly pro jeho výměnu	2
7	Popište funkci signalizace správné činnosti dobíjení akumulátoru, mazání motoru řidiči a signalizaci případných poruch během jízdy vozidla	3
8	Popište kontrolu a ošetřování kapalinové chladicí soustavy vozidla a zajištění regulace provozní teploty motoru	3
9	Popište signalizaci teploty chladicí kapaliny a postup, došlo-li k přehřátí motoru (např. při dlouhém couvání nebo popojíždění v koloně)	3
10	Popište kontrolu a ošetřování vzduchové chladicí soustavy vozidla a zajištění regulace provozní teploty motoru	4
11	Popište hlavní části palivové soustavy vznětového motoru	4
12	V čem spočívá údržba a ošetřování palivové soustavy vznětového motoru	5
13	Popište postup při odvodu palivové soustavy vznětového motoru	5
14	Popište postup při hledání příčiny zavzdušnění palivové soustavy vznětového motoru	5
15	Popište funkci regulátoru otáček vstřikovacího čerpadla a funkci omezovače rychlosti	5
16	Popište kontrolu a údržbu výfukového systému motoru	5
17	Popište, jakou funkci plní filtr pevných částic, jeho umístění na vozidle a jakými způsoby lze ovlivnit jeho životnost	6
18	Popište činnost turbodmychadla, funkci chladiče vzduchu (mezichladiče) a způsoby jejich ošetřování	6
19	Popište ošetřování čističe vzduchu (suchý, mokrý) a v čem spočívá údržba plnicího systému motoru	6
20	Popište, jakou funkci plní u vozidla spojka a jakými způsoby lze ovlivnit její životnost	6
21	Popište, jakou funkci plní u vozidla převodovka, rozdělovací převodovka, spojovací hřídel, rozvodovka, diferenciál a kolové redukce; v čem spočívá jejich ošetřování	7
22	Popište rozdíl mezi synchronizovanou a nesynchronizovanou převodovkou, způsob jejich ovládání a použití ve vozidlech	8
23	Popište význam kombinovaných (půlených) převodovek a jakou funkci plní uzávěrka diferenciálu	8
24	Popište, jakou funkci plní na vozidle tlumiče pérování a stabilizátor, projevy jejich nesprávné činnosti na technický stav vozidla a bezpečnost jízdy	8
25	Popište účel posilovače brzd a řízení na vozidle, proč se nesmí za jízdy vypínat motor	8
26	Popište účel antiblokovacího systému (ABS) na vozidle a kontrolu jeho správné funkce	9

27	Popište účel systému regulace prokluzu kol hnacích náprav (ASR) a kontrolu jeho správné funkce	9
28	Popište funkci provozní, parkovací, pomocné (odlehčovací) a nouzové brzdy	9
29	Popište princip pomocné (odlehčovací) brzdy (motorové, retardéru elektromagnetického a hydrodynamického)	9
30	Popište princip činnosti kapalinové brzdy a vzduchokapalinové brzdy	10
31	Popište princip činnosti vzduchové brzdy, vyjmenujte její hlavní části	11
32	Popište postup při ošetřování a údržbě jednotlivých částí vzduchové brzdy	12
33	Popište rozdíl mezi kotoučovou a bubnovou (čelistovou) brzdou, jejich výhody a nevýhody	12
34	Vysvětlete, co se rozumí pod pojmem geometrie řídicí nápravy vozidla	12
35	Popište nejčastější projevy nesprávné geometrie řídicí nápravy vozidla	12
36	Popište postup při ošetřování akumulátoru a faktory ovlivňující jeho životnost	13
37	Vysvětlete rozdíl mezi paralelním a sériovým zapojením akumulátorů a správný postup při jejich zapojení a odpojení	13
38	Popište funkci pojistek v elektrické soustavě vozidla a jejich umístění	13
39	Popište, jakým způsobem se provádí výměna žárovek vnějšího osvětlení vozidla	13
40	Vysvětlete symboly kontrolky a ovladačů na přístrojové desce (volantu) vozidla	14
41	Popište postup při připojení tažného lana a tažné tyče a možnosti jejich použití	15
42	Popište postup při montáži sněhových řetězů	15
43	Popište základní funkce tachografu a v čem spočívá jeho obsluha	15
44	Popište připojování a odpojování přívěsu	15
45	Vyjmenujte povinné vybavení vozidla	16

1. Popište úkony kontroly vozidla před jízdou

Náplně - množství motorového oleje, množství chladicí kapaliny, (případně brzdové kapaliny), náplně do ostříkovačů, popřípadě dalších provozních náplní. Při nedostatečném množství tyto náplně doplnit.

Osvětlení vozidla - funkčnost a čistota. Obrysová, potkávací, dálková, brzdová, mlhová směrová světla, osvětlení SPZ a světlo zpátečky.

Brzdy - kontrola funkčnosti před každou jízdou.

Kola a pneumatiky - neporušenost ráfků

- kontrola a případné dotažení matic kolových šroubů
- stav ventilků
- Huštění – tlak je stanoven výrobcem vozidla pro konkrétní typ pneumatik a zatížení vozidla. Hodnoty bývají uvedeny na víčku nádrže, nebo v servisní knížce.
- Huštění a stav rezervy
- Hloubka dezénu po celém obvodu běhounu minimálně 1,6 mm – letní pneumatiky, zimní pneumatiky – 4 mm u vozidel do 3,5 t, 6 mm u vozidel nad 3,5 t u hnací nápravy

Kontrola těsnosti všech zařízení a systémů

Vzduchojemy - vypuštění kondenzátu

Čistič vzduchu - odstranění prachu vypouštěcím ventilem

Akumulátor - upevnění, celkový stav a výše hladiny elektrolytu

Zajištění dobrého výhledu z vozidla - čistota a neporušenost skel, seřízení zrcátek, funkčnost stěračů

Upevnění nákladu, kontrola bočnic, zadního čela a plachty

Kontrola připojení přívěsu nebo návěsu - kontrola upevnění a zajištění

Kontrola povinné výbavy vozidla - viz otázka číslo 45

Platnost STK a kontroly emisí

Kontrola funkčnosti klaksonu

2. Popište kontrolu tlaku vzduchu v pneumatikách a hloubku drážek dezénu pneumatiky

- měří se tlakoměrem na studených (jízdou nezahřátých) pneumatikách
- ručička tlakoměru ukáže okamžitý tlak
- hloubka dezénu se kontroluje hloubkoměrem
- hloubka dezénu po celém obvodu běhounu minimálně 1,6 mm – letní pneumatiky, zimní pneumatiky – 4 mm u vozidel do 3,5 t, 6 mm u vozidel nad 3,5 t u hnací nápravy
- indikátor opotřebení na bocích pneumatiky písmeny TWI

3. Popište obsah kontroly kol a pneumatik a faktory ovlivňující jejich životnost

- deformace ráfků a dotažení šroubů
- uchycení pneumatiky, tlak vzduchu, hloubka drážek dezénu, nesouměrnost sjetí
- životnost ovlivní nevyvážení kol, špatná geometrie, huštění pneumatik

4. Jaké jsou nejčastější příčiny poškození pláště pneumatik a jejich projevy

- podhuštění, nevyvážení kol, geometrie podvozku, poškozené tlumiče
- projevy – zhoršené jízdní vlastnosti, při protržení pneumatiky nemožnost další jízdy

5. Popište postup při výměně kola

- zajistit vozidlo proti pohybu - parkovací brzda jen u defektu přední nápravy (u zadní by nebylo možné s kolem manipulovat), zakládací klíny nejlépe křížem proti poškozenému kolu
- obléknout vestu, připravit si nářadí, zvedák a rezervní kolo
- na výrobcem schválené místo usadit zvedák, mírně přizvednout a mírně povolit matice kol
- zvednout vozidlo do výše nutné k odstranění poškozeného kola a kolo odstranit
- zvednout vozidlo do výše nutné k nasazení rezervního kola a kolo nasadit
- utáhnout matice a opatrně spustit vozidlo na zem - následně dotáhnout matice!
- poškozené kolo umístit do držáku pro rezervu, uklidit nářadí a zvedák
- po ujetí cca 50km překontrolovat matice, popřípadě dotáhnout
- při první možné příležitosti nechat poškozenou pneu opravit - vyměnit

6. Popište kontrolu množství oleje v motoru a způsob jeho doplňování, časové intervaly pro jeho výměnu

- u nákladních vozidel při studeném motoru, u autobusu při zahřátém motoru a na rovině
- na měrce oleje mezi ryskami min. a max.
- interval výměny oleje a olejového filtru je předepsaný výrobcem vozidla

7. Popište funkci signalizace správné činnosti dobíjení akumulátoru a mazání motoru řidiči a signalizaci případných poruch během jízdy vozidla

mazání / tlak oleje dobíjení kontrolky při správné funkci po nastartování zhasnou.

- **Mazání** - svítí-li i po startu motoru je nedostatečný tlak motorového oleje nebo vadné čidlo
- **Dobíjení** - napnutí klínového řemene
  - závada na alternátoru nebo regulátoru napětí
  - vadné dobíjecí relé
  - u některých vozidel je doplněno o ampérmetr, kde je možné vyhodnotit stav
- u autobusů se bezporuchový stav kontrolky ověří stisknutím tlačítka
- přehřátí oleje je signalizováno červenou kontrolkou teploměru v lázni

8. Popište kontrolu množství oleje v motoru a způsob jeho doplňování, časové intervaly pro jeho výměnu

- je třeba pravidelně kontrolovat stav a napnutí klínových řemenů pohonu čerpadla chladicí kapaliny a ventilátoru chladiče.
- vizuální kontrola těsnosti a čistoty chladicího systému. Před startem motoru je třeba se ujistit, že je v chladicím systému dostatečné množství chladicí kapaliny.
- optimální provozní teplotu motoru reguluje termostat. Je třeba zajistit jeho správnou funkci – po startu motoru kapalina do chladiče neproudí, až když je ji třeba ochladit, termostat automaticky uvolní ventil.
- starší vozidla byla navíc vybavena žaluziemi před chladičem vzduchu. Otevřením či uzavřením žaluzií mohl řidič měnit množství vzduchu proudícího k chladiči.

9. Popište signalizaci teploty chladicí kapaliny a postup, došlo-li k přehřátí motoru (např. při dlouhém couvání nebo popojíždění v koloně)

- přehřátí motoru je signalizováno kontrolkou teploměru, která je umístěna na přístrojové desce. Přehřátí se může projevit i unikající párou z motorového prostoru
- nejčastější příčinou přehřátí motoru je porucha na termostatu, porucha ventilátoru chladiče, prasknutím spojovací hadic nebo prasklým klínovým řemenem.

Postup při přehřátí motoru - přeřazení na nižší rychlostní stupeň – rychlejší oběh chladicí kapaliny

- zajištění co největší průchodu vzduchu k chladiči a motoru
- zastavení vozidla s ponecháním spuštěného motoru
- spuštění topení v kabině vozidla
- při nedostatku chladicí kapaliny dolévat opatrně hrozí opaření, dále je třeba dolévat pokud možno ohřátou kapalinu, aby nedošlo k teplotnímu šoku na chladicí soustavě
- u autobusu také zapnout oběhové čerpadlo topení

10. Popište kontrolu a ošetřování vzduchové chladicí soustavy vozidla a zajištění regulace provozní teploty motoru

Kontrola - napnutí a stav klínových řemenů k ventilátorům

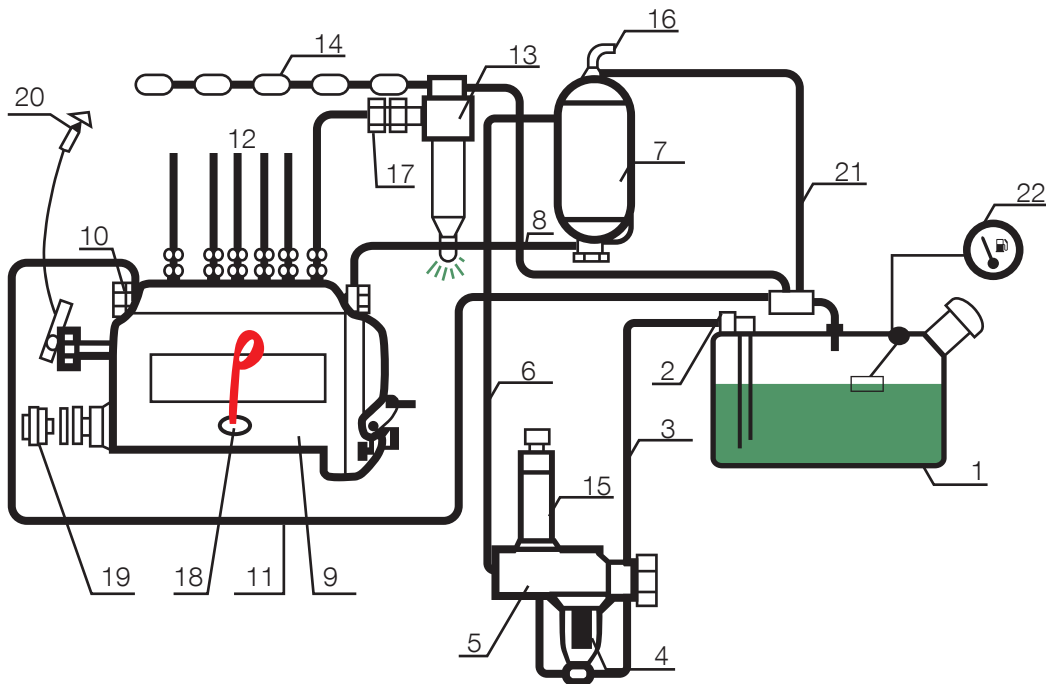
- upevnění krycích a rozváděcích plechů
- čistota chladících žebër
- za běhu motoru - teplota motoru a oleje

Ošetřování - napnutí klínového řemene k ventilátorům

- odstraňování nečistot z celé soustavy

Regulace provozní teploty motoru - clona nebo žaluzie, nejčastěji však regulace otáček ventilátoru

11. Popište hlavní části palivové soustavy vznětového motoru

1. Palivová nádrž	12. Vysokotlaké potrubí
2. Přepojovací kohout	13. Vstřikovač
3. Přívodní potrubí	14. Odpadní potrubí
4. Hrubý čistič paliva	15. Ruční (podávací) pumpička
5. Palivové dopravní čerpadlo	16. Odvzdušnění jemného čističe paliva
6. Výtlačné (nízkotlaké) potrubí	17. Převlečná matice
7. Jemný čistič paliva	18. Měrka oleje
8. Spojovací potrubí	19. Spojka pohonu vstřikovacího čerpadla
9. Vstřikovací čerpadlo	20. Ovládací lanovod přidavače paliva
10. Přetlakový ventil	21. Odpadní potrubí
11. Odpadní potrubí	22. Ukazatel stavu paliva (palivoměr)

12. V čem spočívá údržba a ošetřování palivové soustavy vznětového motoru

Kontrola - palivo v nádrži

- těsnost hadiček
  - hrubý čistič paliva
  - barva výfukových plynů
- seřízení vstřikovacího čerpadla a vstřikovačů (odborná dílna)

Ošetřování - čištění hrubého čističe paliva

- výměna vložky jemného čističe paliva (podle výrobce)
- odvodušnění palivového systému
- odkalování palivové nádrže (1x ročně)
- opravit netěsnost palivových rozvodů

13. Popište postup při odvodušňování palivové soustavy vznětového motoru

- odstranit netěsnost
- povolit odvodušňovací šrouby na víku jemného čističe paliva
- ruční pumpička – dopravní čerpadlo – čerpat palivo, dokud nevytéká čirá nafta
- povolit odvodušňovací šrouby na vstřikovacím čerpadle a znovu čerpat palivo, dokud nevytéká čirá nafta
- šrouby znovu utáhnout (ve směru toku paliva)

14. Popište postup při hledání příčiny zavzdušnění palivové soustavy vznětového motoru

Příčina - netěsnost potrubí

Hledání příčiny - prohlédnout palivové potrubí

- poškozené potrubí vyměnit
- netěsné spoje dotáhnout

15. Popište funkci regulátoru otáček vstřikovacího čerpadla a funkci omezovače rychlosti

Regulátor - automaticky řídí dodávku množství paliva pro jednotlivé válce bez ohledu na poloze pedálu akcelérátoru

Omezovač - používá se u elektronicky řízeného vstřikování paliva vznětových motorů

- regulátor omezí množství dodávaného paliva do motoru

16. Popište kontrolu a údržbu výfukového systému motoru

Kontrola - těsnost výfukové soustavy

- uchycení výfukového potrubí
- pohyblivost ovládacího mechanismu výfukové brzdy
- pravidelná kontrola funkce katalyzátoru nebo filtru v odborné dílně

Údržba - protikorozní ochrana

- promazání kloubových částí ovládacího mechanismu výfukové brzdy

17. Popište, jakou funkci plní filtr pevných částic, jeho umístění na vozidle a jakými způsoby lze ovlivnit jeho životnost

- funkcí filtru pevných částic je čistit výfukové plyny od jemných prachových částic (sazí) u vozidel s naftovým motorem, nachází se na výfukovém potrubí hned za motorem
- princip spočívá v zachytávání pevných částic na porézním materiálu kanálek filtru
- **regenerace** - teplota výfukových plynů je zvýšena na 600° C – používá se k tomu změna časování vstřiků motoru v kombinaci s vyšším množstvím paliva po dobu regenerace do výfuku před filtr, vačka podrží otevřený vstřikovací ventil při výfukové fázi
- životnost zásadně ovlivňuje jízdní styl, pro optimální funkci regenerace filtru je třeba delší monotonní jízdy např. na dálnici. Pokud dojde k opakovanému přerušení, je nutno provést ruční regeneraci v servisu - snižuje životnost keramické výplně filtru

18. Popište činnost turbodmychadla, funkci chladiče vzduchu (mezichladiče) a způsoby jejich ošetřování

- zvýší výkon při srovnatelně nižší spotřebě paliva
- 2 části: turbína (napojena na výfukové potrubí motoru), dmychadlo (napojeno na sací potrubí)
- obě části mají společnou hřídel (lopatky jsou otočené)
- stlačením vzduchu dochází k zahřívání – k odstranění tohoto jevu se používá chladič (mezichladič) stlačeného vzduchu

19. Popište ošetřování čističe vzduchu (suchý, mokrý) a v čem spočívá údržba plnicího systému motoru

- čistič vzduchu zachytává prach a tlumí hluk motoru

Ošetřování čističe vzduchu s papírovou vložkou (suchý)

- vyjmout filtrační vložku
- není-li poškozena nebo zanesena, vyfouká se zevnitř stlačeným vzduchem
- poškozenou nebo příliš znečištěnou filtrační vložku vyměnit

Ošetřování olejového (mokrého) čističe vzduchu

- sejmut víko a vyjmout jednotlivé filtrační díly
- vylít olej ze dna nádoby čističe
- jednotlivé díly čističe vyprat v benzínu, drátěné filtrační vložky v naftě
- nádobu čističe naplnit novým olejem po značku
- vložit jednotlivé filtrační díly a nasadit víko

Údržba plnicího systému motoru

- ošetřování čističe vzduchu
- kontrola neporušenosti a těsnosti a upevnění

20. Popište, jakou funkci plní u vozidla spojka a jakými způsoby lze ovlivnit její životnost

- Spojka je umístěna mezi motorem a převodovkou, zprostředkovává mezi nimi přenos točivého momentu a umožňuje jeho krátkodobé přerušení, čehož využíváme při změně rychlostních stupňů.
- Po sešlápnutí spojkového pedálu dojde k vypnutí spojky (točivý moment není z motoru k převodovce přenášen), při povolení spojkového pedálu je spojka opět zapnuta, točivý moment se přenáší.

21. Popište, jakou funkci plní u vozidla převodovka, rozdělovací převodovka, spojovací hřídel, rozvodovka, diferenciál a kolové redukce; v čem spočívá jejich ošetřování

Převodovka - při stejných otáčkách motoru může být vhodnou volbou převodového stupně dosaženo vysoké hnací síly při nízké rychlosti, nebo vysoké rychlosti při nízké hnací síle

- můžeme zařadit rychlostní stupně, neutrál, zpětný chod nebo brzdit motorem

Rozdělovací převodovka - na přední a zadní nápravu

- zapíná a vypíná přední pohon

Spojovací hřídel - propojuje a přenáší točivý moment mezi jednotlivými skupinami převodového ústrojí pokud jsou segmenty ústrojí umístěny na rámu vozidla, jinak se používá kloubový hřídel

Rozvodovka - převádí vedení hnacího momentu z podélného do příčného směru

Diferenciál - vyrovnává velikost přenášeného točivého momentu na obou kolech nápravy a zároveň umožňuje jejich rozdílné otáčení (v zatáčkách)

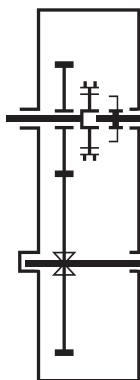
Uzávěrka diferenciálu - uvázne-li kolo v terénu, použijeme závěr diferenciálu, který je v podstatě zubovou spojkou

- spojením dojde k vyřazení diferenciálu z činnosti - obě kola na nápravě se vždy točí stejně rychle
- nevýhodou je nemožnost řádně zatáčet

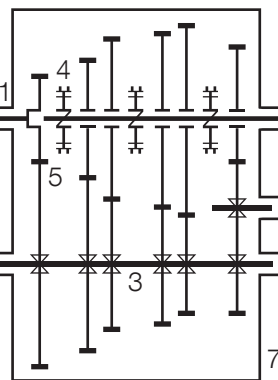
Ošetřování - kontrola množství olejových náplní

- těsnost převodových skříní

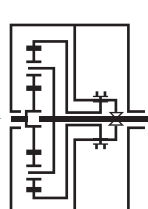
Dělicí předřazená převodovka

Manuální tříhřídelová převodovka

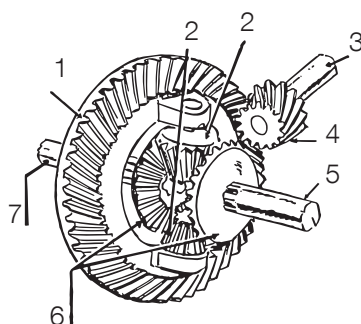

Rozsahová převodovka (násobný převod)

1. Hnací hřídel
2. Hnaný hřídel
3. Předlokový hřídel
4. Zubová spojka řazení
5. Soukolí stálého záběru
6. Čep zpětného chodu
7. Skříň převodovky

Diferenciál

1. Talířové kolo
2. Satelitní kola
3. Vstupní hřídel
4. Kuželové kolo
5. Výstupní hřídel
6. Planetová kola
7. Výstupní hřídel

22. Popište rozdíl mezi synchronizovanou a nesynchronizovanou převodovkou, způsob jejich ovládání a použití ve vozidlech

- spojení dvou ozubení zasouváním zubové spojky na boční ozubení na boku ozubeného kola
- ke spojení může dojít, pouze pokud jsou otáčky obou ozubení stejné

Nesynchronizovaná převodovka - v převodovce není zařízení, které by automaticky vyrovnávalo otáčky

- dvojí vyšlápnutí spojky při řazení vyššího stupně
- řazení s meziplynem na nižší stupeň

Synchronizovaná převodovka - obsahuje synchronizační zařízení

- nejdříve se vyrovnají otáčky ozubeného kola a zubové spojky, pak dojde k jejich zasunutí

23. Popište význam kombinovaných (půlených) převodovek a jakou funkci plní uzávěrka diferenciálu

Před hlavní převodovkou - půlí každý rychlostní stupeň

- přechod mezi jednotlivými převodovými stupni je méně strmý (naložené vozidlo do kopce)

Za hlavní převodovkou - pro redukci převodů hlavní převodovky a zvětšení točivého momentu (terénní podmínky)

Uzávěrka diferenciálu - vyřazuje diferenciál z činnosti, používá se pro rozjezd za ztížených adhezních podmínek

24. Popište, jakou funkci plní na vozidle tlumiče pérování a stabilizátor, projevy jejich nesprávné činnosti na technický stav vozidla a bezpečnost jízdy

Tlumiče kmitů - zajišťují styk kola s vozovkou, tím se zvyšuje říditelnost vozidla, účinnost brzdění, snižuje se opotřebení pneumatik

Stabilizátor - zamezuje naklánění vozidla při projíždění zatáčky

Nesprávná činnost tlumiče kmitů a stabilizátoru

- zhoršení styku kol s vozovkou
- zhoršená ovladatelnost vozidla, hlavně v zatáčkách a při brzdění
- nerovnoměrné a nadměrné opotřebení pneumatik

25. Popište účel posilovače brzd a řízení na vozidle, proč se nesmí za jízdy vypínat motor

- posilovač brzd je zařízení, které umožňuje zvýšení brzdícího efektu za pomoci posilovače, který pracuje na principu podtlaku. Zdrojem energie je podtlak sání motoru, přivedený ze sacího potrubí motoru, který podstatně zvyšuje tlak na kapalinu brzdové soustavy
- posilovač řízení zmenšuje na min. sílu potřebnou k ovládání řízení od volantu na kola pracuje na principu přelévání oleje.
- posilovače jsou používány v moderních vozidlech, starší vozidla jimi vybavena nejsou.
- posilovač je elektrické zařízení, funguje tak pouze při zapnutém zapalování. Při vypnutí motoru za jízdy by tak posilovač přestal fungovat a zastavení by se stalo velmi složitým

26. Popište účel antiblokovacího systému (ABS) na vozidle a kontrolu jeho správné funkce

- ABS – součástí všech moderních vozidlech, který při silném brzdění brání zablokování kol. Bez systému ABS by se při brzdění především na mokřem povrchu mohla kola zablokovat a tím by nebylo možné zatáčet.
- řídicí jednotka systému vyhodnocuje data získaná z množství senzorů. Pokud vyhodnotí, že dochází k zablokování kol, aktivně do brzdění zasáhne tím, že brzdnou sílu začne na velmi krátký okamžik přerušovat a umožní tak směrové vedení kola. Řidič tento zásah rozpozná drobným vibrováním sešlápnutého brzdového pedálu.
- neplatí, že systém vždy zkracuje brzdnou dráhu, jeho hlavní funkcí je umožnění provádění vyhýbacích manévřů při nouzovém brzdění.
- je zakázáno připojovat přípojná vozidla bez ABS k vozidlům s ABS.
- červená kontrolka ABS se po nastartování při správné funkci systému rozsvítí, proběhne automatické prověření funkčnosti systému a po dvou sekundách musí zhasnout.

27. Popište účel systému regulace prokluzu kol hnacích náprav (ASR) a kontrolu jeho správné funkce

- ASR vyrovnává rychlosti otáčení kol podle adhezních podmínek
- prokluzující kolo je přibrzdováno a je říditelné

Kontrola správné funkce - při startování se rozsvítí žlutá kontrolka, pokud po chvíli zhasne, je vše v pořádku

- pokud je v činnosti během jízdy, pak se kontrolka rozsvítí

28. Popište funkci provozní, parkovací, pomocné (odlehčovací) a nouzové brzdy

Provozní brda - umožňuje zastavení vozidla za normálního provozu

Nouzová brzda - umožňuje zastavení vozidla v případě poruchy provozní brzdy

Parkovací brzda - umožňuje zajištění stojícího vozidla a to i v případě nepřítomnosti řidiče

Odlehčovací brzda - snižuje rychlost vozidla a podporuje účinnost provozní brzdy, neslouží k zastavení nebo zajištění vozidla při stání

29. Popište princip pomocné (odlehčovací) brzdy (motorové, retardéru elektromagnetického a hydrodynamického)

Odlehčovací brzda

- nezávislé na provozních brzdách
- motorové brzdy (využívají odpor motoru bez dodávky paliva)
- retardéry (využívají odporu při víření kapaliny nebo elektromagnetického odporu)

Princip činnosti motorové odlehčovací brzdy

- využívá se mechanického pumpovního odporu při stlačování vzduchu v pracovním prostoru bez použití paliva
- účinek může být zesílen výfukovou brzdou

Princip činnosti elektromagnetického retardéru

- mezi převodovkou a hnací nápravou
- brzdový kotouč (rotor) spojený s hnacím ústrojím se otáčí mezi elektromagnety statoru

Princip činnosti hydrodynamického retardéru

- proud oleje brzdí lopatkové kolo

30. Popište princip činnosti kapalinové brzdy a vzduchokapalinové brzdy

- Pohyb pedálu působí na píst válce brzdy, který vytlačuje brzdovou kapalinu z válce a tlačí ji potrubím do okruhů brzd. Tlaková kapalina je potrubím rozvedena k brzdám

Vyrovňovací nádržka - zásobník brzdové kapaliny

Hlavní válec - spojen táhly s pedálem, síla řidiče působí na píst, který vytvoří potřebný tlak na brzdové válečky

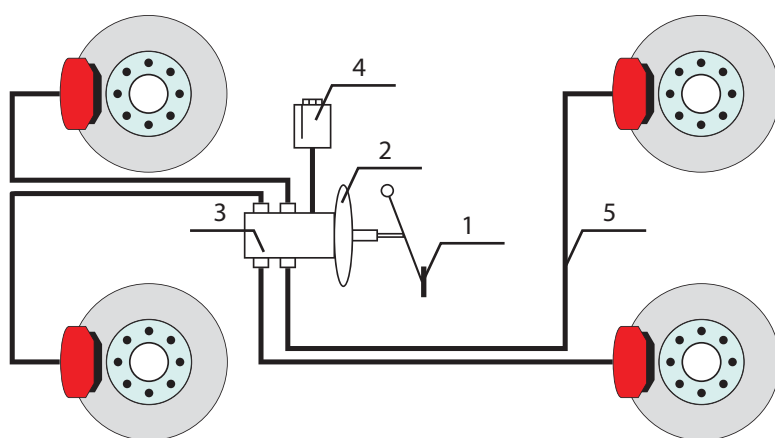
Brzdové potrubí - většinou kovové, brzdové hadice jsou pryžové musí být kvalitní, na brzdové potrubí je namontován snímač brzdových světel

Brzdový váleček - vlivem tlaku kapaliny způsobuje pohyb pístů od sebe

Brzdová čelist - na které je brzdové obložení, vlivem tlaku působí na buben

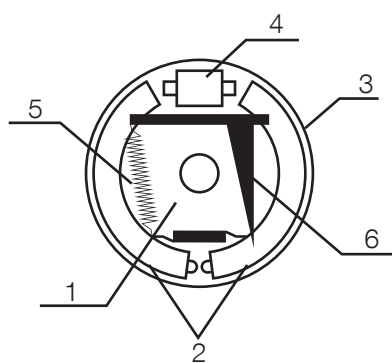
Brzdová destička - vlivem tlaku působí na kotouč

Vzduchokapalinová brzda - vzduch ovládá píst kapalinové brzdy, dále stejné jako u kapalinové – síla vzduchu je větší než tlak na pedál

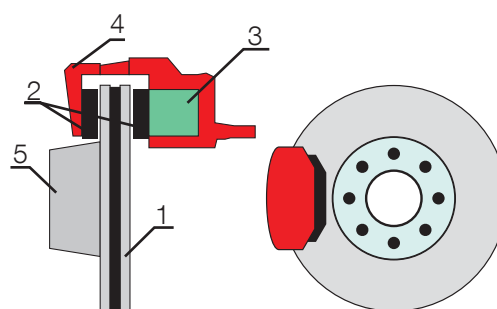
1. Brzdový pedál
2. Podtlakový posilovač
3. Hlavní brzdový válec
4. Vyrovňovací nádržka
5. Potrubí

Bubnová brzda

1. Štít
2. Čelisti
3. Třecí část bubnu
4. Brzdový váleček
5. Vratná pružina
6. Samostav

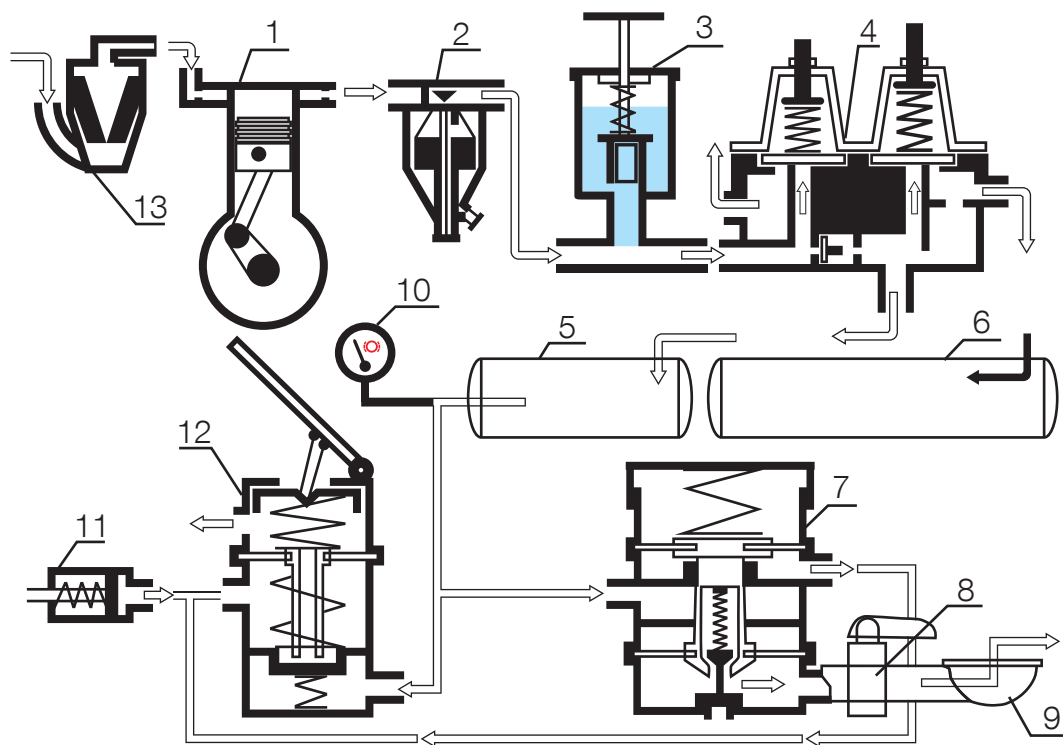
Kotoučová brzda

1. Kotouč
2. Destičky
3. Brzdový váleček
4. Třmen
5. Náboj

31. Popište princip činnosti vzduchové brzdy, vyjmenujte její hlavní části

- zdrojem tlakového vzduchu v soustavě je kompresor. Stlačený vzduch postupuje potrubím do odlučovače oleje, kde je zbaven zbytků oleje a vody.
- vyčištěný vzduch prochází přes protimrazový vstřikovač do vyrovnávače tlaku s přepouštěčem, který plní nejdříve pohotovostní a potom zásobní vzduchojem, a který reguluje maximální tlak ve vzduchové soustavě.
- od pohotovostního vzduchojemu je vzduch veden k hlavnímu brzdíči, k brzdíči přívěsů a tlakoměru. Při sešlápnutí pedálu hlavního brzdíče se otevře cesta tlakovému vzduchu do potrubí k brzdovým válcům, které převádí tlak vzduchu na mechanický pohyb klíče čelisti brzdy.
- natočením klíče brzdy dojde k přitlačení brzdových čelistí na otáčející se buben kola a tím vyvolání brzdného účinku.

1. Kompresor	7. Brzdíč přívěsu
2. Odlučovač vody a oleje	8. Uzavírací kohout
3. Protimrazový vstřikovač	9. Vzduchová spojovací hlavice
4. Dvoukomorový vyrovnávač tlaku s přepouštěčem	10. Tlakoměr vzduchu
5. Pohotovostní vzduchojem	11. Brzdové válce kol
6. Zásobní vzduchojem	12. Hlavní brzdíč
	13. Čistič vzduchu

32. Popište postup při ošetřování a údržbě jednotlivých částí vzduchové brzdy

Kontrola - těsnost

- napnutí klínových řemenů (pohání kompresor)
- pracovní zdvih pístnic brzdových válců
- stav brzdového obložení
- stav brzdových bubnů a těsnících manžet

Údržba - promazání mazacích míst

- odkalování kondenzátů z odlučovače vody a oleje a vzduchemů
- seřizování chodů pístnic brzdových válců
- v zimě doplňování protimrazových doplňků

33. Popište rozdíl mezi kotoučovou a bubnovou (čelistovou) brzdou, jejich výhody a nevýhody

Kotoučová brzda

- rotující brzdové kotouče jsou při brzdění svírány dvěma protilehlými destičkami
- otevřená soustava, dobře se chladí, účinnější, ale snadno se znečistí

Bubnová (čelistová) brzda

- na rotující buben jsou přitlačovány brzdové čelisti (síla přitlaku ovládána tlakovou brzdovou kapalinou)
- uzavřená soustava, hůře se chladí, méně účinná, hůře se znečistí

34. Vysvětlete, co se rozumí pod pojmem geometrie řídicí nápravy vozidla

- správné seřízení polohy kol vzájemně, aby nedocházelo k změně jízdních vlastností a opotřebení pneumatik
- Principem je zajistit, aby vnitřní i vnější kolo řídicí nápravy mělo shodnou dráhu

Sbíhavost kol - vymezuje vůli v řízení a přispívá ke stabilitě v přímém směru jízdy

Odklon kola - vymezuje vůli v ložiscích kol (snižuje namáhání ložisek), s příklonem rejdového čepu, zlepšuje stabilitu jízdy a snižuje velikost ovládací síly na řízení

Příklon rejdového čepu - zmenšuje poloměr zatáčení vozidla, pomáhá vracet kola do přímého směru

Záklon rejdového čepu - vytváří závlek kola, které má tendenci se po projetí zatáčkou vracet do přímého směru, kolo se tak snaží samo zachovávat přímý směr jízdy

35. Popište nejčastější projevy nesprávné geometrie řídicí nápravy vozidla

- nadměrné a nestejně opotřebení pneumatik
- zhoršené jízdní vlastnosti – řízení jde těžko, nevrací se volant po projetí zatáčky
- velká citlivost na boční síly (při jejich účinku se vozidlo začne vychylovat ze směru jízdy)
- zvýšená spotřeba pohonných hmot
- rychlé opotřebení mechanických částí zařízení (zavěšení náprav, ložiska kol)

36. Popište postup při ošetřování akumulátoru a faktory ovlivňující jeho životnost

Kontrola - upevnění, čistota povrchu + trhliny a praskliny na povrchu
- čistota kabelových svorek a jejich ochrana proti korozi
- hladina elektrolytu, případně hustota elektrolytu

Údržba - ošetření kontaktů
- dolévání destilované vody
- dobíjení jednou za 3 měsíce

Životnost - stav elektrolytu (hladina, znečištění, nesprávná hustota)
- zkrat v elektrické soustavě, opačná polarita zapojení
- mechanické nárazy
- hluboké vybití nebo ponechání dlouhou dobu ve vybitém stavu
- příliš vysoké nebo nízké teploty
- nesprávné nabíjení (vysokými proudy)

37. Vysvětlete rozdíl mezi paralelním a sériovým zapojením akumulátorů a správný postup při jejich zapojení a odpojení

Paralelní - dosáhneme dvojnásobné kapacity a stejného napětí
(12 V, 2x 120 Ah = 12 V, 240 Ah)

Sériové - dosáhneme stejné kapacity, ale dvojnásobného napětí
(2x 12V, 120 Ah = 24 V, 120 Ah)

Zapojování a odpojování - nejdříve odpojíme ukostřený pól, pak ten druhý (nedojde tak ke zkratu)
- odpojení provedeme uvolněním šroubu na příslušné svorce
- nejdříve připojíme neukostřený pól, pak teprve připojíme akumulátor ke kostře
- před připojením očistíme kontakty svorky i akumulátoru, kontakty chráníme předkorozí (konzervačním olejem)

38. Popište funkci pojistek v elektrické soustavě vozidla a jejich umístění

Funkce - chrání elektrickou instalaci před přetížením nadměrným proudem při poruše spotřebiče nebo zkratu
- při průtoku většího množství proudu se přepálí vodič v pojistce a odpojí příslušný elektrický obvod

Umístění - v pojistkové skřínce nebo do centrály elektroinstalace vozidla
- nejčastější umístění v přístrojové desce, u motoru nebo ve zvláštní schránce kapoty
- dle typu vozidla jsou pojistky umístěny ve skupinách pro levou a pravou stranu odděleně

39. Popište, jakým způsobem se provádí výměna žárovek vnějšího osvětlení vozidla

- provádí se podle návodu výrobce vozidla
- nahrazovat prasklé žárovky stejným typem (barva i výkon)
- halogenové žárovky není možné uchopit do ruky, protože by jen drobná mastnota, která by se na ni mohla dostat, by velmi výrazně zkrátila její životnost

40. Vysvětlete symboly kontrolky a ovladačů na přístrojové desce (volantu) vozidla

Vnější osvětlení vozidla

	Směrová světla (zelená)
	Obrysová světla (zelená)
	Potkávací světla (zelená)
	Dálková světla (modrá)
	Přední světla do mlhy (zelená)
	Zadní světla do mlhy (žlutá)
	Závada na vnějším osvětlení (žlutá)
	Výstražná světla (červená)

Závady na vozidle

	Hladina motorového oleje (žlutá)
	Tlak motorového oleje (červená)
	Hladina chladicí kapaliny (žlutá)
	Teplota chladicí kapaliny (červená)
	Dobíjení / alternátor (červená)
	Posilovač řízení (červená / žlutá)
	Závada na systému Airbagu (červená)

Brzdový systém

	Závada na protiblokovacím systému ABS
	Závada na brzdovém systému
	Parkovací brzda v činnosti
	Opotřebení brzdového obložení

Stěrače

	Stěrač předního okna
	Ostřikovač předního okna
	Stěrač zadního okna
	Ostřikovač zadního okna
	Nízká hladina kapaliny do ostřikovačů (modrá, žlutá)
	Vyhřívání zadního okna

Další kontrolky

	Nízký stav paliva (žlutá)
	Žhavení (žlutá)
	Chyba imobilizéru (žlutá)
	Použijte bezpečnostní pás (červená)

41. Popište postup při připojení tažného lana a tažné tyče a možnosti jejich použití

Připojení tažné tyče - vlečené vozidlo musí mít funkční řízení

- vozidlo musí být předem odbrzděno (zvláště u vzduchových brzd)
- jsou-li brzdy vlečeného vozidla bez závad, lze propojit vzduchotlakové soustavy obou vozidel, jsou-li jimi obě vozidla vybavena
- délka tyče: 1 – 6 m, max rychlost 60 Km/h

Připojení tažného lana - vlečené vozidlo musí mít funkční brzdy a řízení

- u vozidel se vzduchotlakovou a vzduchokapalinovou brzdou
- musí být motor v chodu
- délka lana mezi vozidly: 2,5 – 6 m, max rychlost 60 km/h

42. Popište postup při montáži sněhových řetězů

- pokud možno, nasazujeme na vhodném místě, aby vozidlo netvořilo překážku provozu
- rozložíme celou sadu před nebo za hnané kolo, vozidlem následně na ně najedeme a poté upevníme dle pokynů výrobce
- sněhové řetězy jsou tvořeny dvěma podélnými pásy řetězů, mezi sebou spojenými příčnými kratšími řetězy zajišťující lepší adhezi za zhoršených povětrnostních podmínek
- použití je povoleno pouze na souvislé vrstvě sněhu nebo ledu - možné poškození vozovky
- max rychlost 50 km/h

43. Popište základní funkce tachografu a v čem spočívá jeho obsluha

Tachograf - zařízení k registraci rychlosti vozidla, doby jízdy, přestávek, časového rozdělení během 24 hodin, ujeté vzdálenosti a činnosti řidiče

- **Analogový** - papírový kotouček, na který se zapisuje průběh jízdy
- **Digitální** - záznamová karta, na kterou jsou elektronicky zaznamenávána data o jízdě vozidla a práce řidiče
- Podléhá pravidelné revizi - doklad musí být během jízdy ve vozidle

Obsluha - zakládání a vyjímání vypsáných záznamových kotoučků, digitálních karet

- ruční přepínání druhů činností, přihlášení, odhlášení
- nastavení hodin

44. Popište připojování a odpojování přívěsu

- může pouze osoba seznámená s technickými předpisy výrobce přívěsů a návěsů
- přívěs musí být zabrzděn a zaklínován, tažné vozidlo vždy najíždí na přívěs, ne naopak.

Klasický závěs pro přívěs

- pomocník (pokud je přítomen) se postaví vedle přívěsu do zorného pole řidiče
- řidič navede vozidlo, aby závěs pro přívěs směřoval na oko oje
- řidič zastaví vozidlo ve vzdálenosti cca 25 cm oka od oje
- řidič (pomocník) vystoupí mezi připojovaná vozidla, uvolní pojistky čepu, vytáhne závěrný čep, nasměruje oko oje na střed hlavy závěsu
- řidič couvá, a pokud po 30 cm neucítí náraz, musí zastavit a přesvědčit se o situaci
- po spojení vozidel je řidič povinen zkontrolovat spojení, propojit elektrické kabely a připojit hadice vzduchotlakové soustavy

Automatický závěs pro přívěs

- řidič nacouvá s tažným vozidlem asi 1 metr od oka oje přívěsu
- závěs pro přívěs odjistí a otočením rukojeti se zvedne závěrný čep
- tažným vozidlem opatrně najíždí k přívěsu, až dojde ke spráhnutí
- propojí elektrické kabely a hadice vzduchotlakové soustavy, zajišťovací řetězy

Odpojování přívěsu

- řidič zastaví soupravu, vypne motor a zabrzdí soupravu parkovací brzdou
- přívěs zajistí proti pohybu ruční brzdou a zakládacími klíny
- odpojí elektrické kabely a hadice vzduchotlakové soustavy
- odpojí zajišťovací zařízení (lana, řetězy) od tažného vozidla
- odjistí a otevře závěs pro přívěs nebo vyjme závěrný čep
- rozpojí soupravu popojetím vozidla od přívěsu

45. Vyjmenujte povinné vybavení vozidla

- Lékárnička s platnou expirací pro daný typ vozidla
- Výstražný trojúhelník
- Zakládací klíny
- Hasicí přístroj pro autobusy a některá nákladní vozidla
- Náhradní žárovky a pojistky – minimálně 1 ks od každého druhu
- Nářadí potřebné k opravě běžných závad na vozidle
- Zvedák (hever)
- Rezervní kolo, tahač může mít rezervní kolo na přívěsu
- Klíč na matice kol
- Reflexní vesta
- Zimní řetězy – v zimě v odůvodněných a vyznačených oblastech